

SCOLA ROMANA.

Foia pedagogica si didactica

pentru interesele institutelor de cultura si ale organelor acestora.

Edata si redigeata de

Joanu Candrea si Basiliu Petri.

Ese odata in septemana, Vinerea. Pretiulu: pe unu anu 5 fl., pe diumetate 2 fl. 50 cr. — Pentru insertiuni: cate 5 cr. de siru si timbrulu.

Sabiiu, 9. Aprile v. 1876.

Prenumeratiunile si corespondintiele suntu a se adresá la: Redactiunea „Scólei romane“ in Sabiiu (Hermannstadt, Nagy-Szeben) franco.

Antropologi'a pedagogica.

I.

Pentru cá se potemu zidi unu podu stabilu si folositoriu, va trebui se tienemu contu de natur'a apei si de a lemnului, ce are se midilócésca trecerea preste apa, va se díca va trebui se cunóschemu poterea apei si tari'a lemnului, pentruca la din contra curgerea rapede a apei va máná stalpii, si lemnulu slabu se va rupe sub greutatea trecátória. — Pentrucá agronomulu se fia remuneratu pentru ostenelele, ce le pune la lucrarea pamentului, va trebui se cunósca natur'a pamentului si conditiunile, dela cari depinde acela in productivitatea sa. Cvalitatea pamentului si conditiunile lui de cultura voru dirige lucrarile agronomului si-lu voru face a imbiná natur'a semenatureloru cu a pamentului de semenatu. Facúndu astfeliu, lucrulu i se va resplatí prin roduri imbelsiugate, ér din contra lucrandu pe nimerite, in casurile cele mai multe ostenél'a va remané neresplatita. Totu astfeliu este si cu alte lucrari; ele se determina, se dirigu dupa natur'a obiectelor respective si sunt fólositórie numai, candu armoniéza cu insufrile esentiale ale obiectelor, spre cari suntu indreptate.

Nici educatiunea cá activitate omenésca obiectiva nu face esceptiune dela regul'a acést'a; si ea va trebui se se acomodeze obiectului seu. De aici resulta pentru fia care educatoriul necesitatea, de a cunósce obiectulu educatiunei, care este omulu, déca e, cá educatiunea se-si ajunga sublimulu seu scopu. Beneke díce: „Cunosciinti'a e potere; si numai in mesur'a, in care am preceputu mai adeveratu, mai estensivu si mai profundu legile de desvoltare a unui terenu din natura, sum in stare a regulá si conduce desvoltarile amesuratu scopuriloru mele.“ Adeca numai cunosciinti'a naturei lucruriloru frange poterea loru de resistintia fačia de scopurile nóstre.

Aceste consideratiuni ne indémna a ne ocupá in fói'a nóstra cu cunosciinti'a despre omu — despre natur'a omului. Despre omu díceau anticii, ca elu este o lume mica in lumea mare, indegetare acést'a la intinderea, multímea si felurimea cunosciintieloru despre omu. Noi ne vomu marginí la celea ce suntu de neincungiu-

rata lipsa pentru educatoriul, pentru aceea amu si intitulatu tractatulu nostru: „antropologi'a pedagogica.“

Sciinti'a despre omu se numesce antropologia (dela cuvintele grecesci anthropos=omul si logos=cuvintu, sciintia).

Fora greutate potemu distinge la omu dóue parti constitutive, cari se deosebescu in modu esentialu un'a de alt'a, corpulu si spiritulu.

Amesuratu acestoru parti constitutive ale omului si antropologi'a se imparte in dóue parti, in sciinti'a despre corpu — somatologia (dela cuv. grecescu soma, genitivu somatos = corpu) si in sciinti'a despre spiritulu — psihologia (dela psiche = spiritulu).

Somatologi'a se imparte in anatomía si fisiología. Cea de antaiu so ocupa cu descompunerea corpului in parti singuratice si cu compunerea acestor'a in grupe seu sisteme; ér cea din urma tractéza despre functiunile de viéti'a a le organelor singuratice.

Anatomi'a impreunandu organe de aceea si structura si de aceleasi functiuni, deosebescu 3 sisteme principale, sistem'a óseloru (scheletulu), sistem'a muschiloru si sistem'a nerviloru.

Somatologi'a sciintífica se ocupa in detaiu cu aceste sisteme atatu din punctu de vedere anatomicu, catu si fiziologicu. Somatologi'a pedagogica tractéza din ambele puncte numai ceea ce stá in referintia imediata cu educatiunea.

Pentru pedagogu corpu omenescu e de insemnatate dupla: elu e locasiu si organu alu spiritului.

In conformitate cu insemnatatea dupla a corpului educatiunea se va ingrigí 1. cá corpu se fia locasiu sanetosu alu spiritului, pentruca in unu corpu nesanosu spiritulu nu se afla bine (Mens sana in corpore sano) 2. cá corpu se devina uuu organu indemanteacu alu spiritului.

Din cele díse resulta si aceea, ca partile constitutive, corpu si spiritulu, de se si deosebescu esentialu de olalta, totusi facúndu unu intregu organicu stau in legatura strinsa unulu cu altulu. Acésta legatura se manifestéza in viétia sub anumite conditiuni. Candu corpu e sanetosu si poterosu, spiritulu lucra mai cu sporu si mai cu placere; candu corpu e molesítu si nesanosu,

seu vetematu in o parte a sa, spiritulu nu e dispusu la lucru, căci viéti'a lui e apesata prin starea abnormala a corpului. Candu spiritulu e veselu, corpulu 'si implinesce mai cu istetime lucrarile sale, ér superarea si tristeti'a influintiéza in modu stricatosu asupra sanetatiei corpului.

Corpulu, cá organu alu spiritului, trebuie se implinésca intentiunile acestuia, ceea ce si face prin midillocirea ósaloru, a muschiloru, si a nerviloru. In legatur'a cea mai directa cu spiritulu stau nervii, deórace muschii se vivifica prin nervi, ér ósale se dirigu prin muschii vivificati prin nervi.

Pentru viéti'a spiritului suntu asiadara de cea mai mare insemnatate nervii, fora de cari viéti'a omului aru fi un'a si aceea si cu a planteloru; ei conducu impresiunile in spiritu si totu cu ajutoriulu loru influintiéza spiritulu asupra corpului si-lu pune in miscare. Impregiurarea acést'a va justificá o tractare mai speciala a sistemii nerviloru si muschiloru.

Nervii dupa materia suntu o substantia casiósa, suria seu de totu alba, care se afla in mase mai mari in craniu (ól'a creriloru), numindu-se aici creri; si in osulu spinarei, care se numesce medua. Din aceste dóua centre se respandescu nervii in forma de fire albe astfelu, ca la inceputu facu legaturi de mai multe fire, cari cu departarea dela centru prin ramurire se sup'te din ce in ce mai tare, pana ce in fine aparu sub microscopu ca fire singuratiche.

Ramurirea e atatu de generala, incatu nu potemu aratá pe suprafaci'a corpului intregu nici unu punctu macaru, unde se nu fia nervi.

Nervii se impartu in dóue parti principale. Un'a se compune din nervii creriloru (cerebrum) si a spinarei (spina) si se numesce sistem'a cerebro-spinala, ér cealalta stá din nervii pantecelui, cari se intindu in forma de rociu in interiorulu omului (fóle si pieptu), formandu in mai multe locuri ale corpului noduletie (ganglia) si se numesce sistem'a nerviloru pantecelui seu sistem'a gangliana. Sistem'a cerebro-spinala se numesce si animala (dela anima = spiritu), fiinduca servesce viéti'a spiritului; ér cea gangliana se numesce vegetativa, pentruca face servitia viétiiei vegetative omenesci. Acést'a pune in lucrare respiratiunea, circulatiunea sangelui si mistuirea, tóte functiuni ale organismulu corporalu de cea mai mare insemnatate, pentru ca ele sustienu viéti'a vegetativa seu organica a omului*) Nervii din sistem'a animala midillocescú sém'tírea si miscarea, pentru aceea ei se impartu dupa functiunile loru in nervi sensitivi si motori seu miscatori.

Cu ajutoriulu nerviloru sensitivi, cari 'si au centrulu in creri, se conducu impresiunile esterne la spiritu, si acest'a ié scire despre lumea din afara.

Funciunile nerviloru sensitivi suntu deosebite. Ei sém'tiescu toti, dar numai nervii ochiloru sém'tiescu lumin'a,

*) Indreptarea acestoru fuuctiuni nu stá in poterea omului, si astfelu acést'a sistema e basea tuturoru miscariloru nevoluntarie, inconscie.

numai ceia ai audiului sém'tiescu impresiunile sunetului, numai ceia ai mirosului potu mirosí etc.; si precumu nu se potu substituí in functiuni cei motori prin cei sensitivi, togma asia nu se potu supliní nici cei sensitivi intre sène. „Ér acumu a pusu D-dieu medulariele pe unulu fiacarele din'tr'insele in trupu, precumu a voitu. Ca de ar fi totu trupulu ochiu, unde ar fi audiulu? si de ar fi totu audiu, unde ar fi mirosulu?“ 1 Cor. 18. 17.

Nervii motori punu corpulu si respective partile lui in miscare, dupa cumu voiesce spiritulu. Si deórace omulu póte miscá mai tóte partile corpului seu, acesti nervi se afla respanditi mai preste totu corpulu. Ei suntu basea tuturoru miscariloru nóstre voluntarie si conscie.

Se intielege, ca nervii motori de sine numai nu potu efectuí miscare, ci numai in legatura cu muschii, prin cari suntu resfirati. Muschii suntu legaturi elastice de fibre de carne, cari se termina in nisce córde tari de sgárciu si suntu lipite de ósa. In limbagiulu comunu ei se d'cu „carne“ si au insusirea de a se contrage si intinde. Pe acést'a insusire se baséza miscarile loru felurite. Déca inse integitatea nervului motoru se vatema d. e. prin taiare, seu déca nervii se ologescu prin apoplecsia (lovirea gutei), apoi si aparatulu muschiloru se ologesce. Se vede deci, ca nervii suscita miscarea, muschii o implinescu, urmandu-i ósale.

Se cautamu acumu referinti'a intre nervii din sistemele amintite si intre spiritu.

Cumca cei din sistem'a cerebro-spinala stau in cea mai str'nsa referintia cu spiritulu, s'a potutu vedé in decursulu tractatului acestui'a. Ei midillocescu corespundinti'a intre corpu si spiritu, si stau sub dominatiunea voiei nóstre. Cei din sistem'a gangliana nu stau sub dominatiunea spiritului, pentru aceea nici ca potemu indreptá dupa voi'a nóstra functiunile loru, ba nici nu le sém'tímu, decatu numai candu suntu impiedecate. Totusi intre nervii sensitivi si intre cei gangliani, cari punu in miscare aparatulu mistuirei, esista o legatura órecare, ceea ce se vede de acolo, ca candu spiritulu e ocupatu cu lucrari incordate, serióse, — stomachulu nu-si póte impliní neconturbatu functiunea sa; ér candu lucra stomachulu, spiritulu nu e dispusu la ocupatiuni incordatórie, — de aci: „plenus venter non studet libenter.“ Dar si influinti'a nerviloru motori asupra celoru din sistem'a gangliana, dela cari depinde circulatiunea sangelui si respiratiunea, e constatata, pentruca miscarea moderata promovéza respiratiunea si circulatiunea sangelui.

Din cele defasiate in decursulu tractatului resulta urmatóriele indegetari naturale pentru pedagogu:

- a) se ingrigésca pe catu se póte in scóla de sanetatea corpului, delaturandu influintiile stricatioése asupra crescerei si desvoltarei organice (aerulu stricatu, siederea continua, flamandírea etc.);
- b) se inviosieze spiritulu eleviloru si se sustiena in ei unu umoru bunu (prin jocuri joviale, interesu pentru invetiatura etc.)
- c) se ingrigésca de organele sém'tírei, dedandu pre elevi a impliní pretensiunile, ce le face elu in pri-

vinti'a acestor'a (spalarea ochiloru, urechiloru, a gurei, a corpului, si a nasului).

- d) se c era acurat'a implinire a dispusetiuniloru sale, c a nervii motori se se deprinda a ascult a de spiritu (comandele se se implin esca numai decatu);
- e) se tiene contu de referinti'a intre nervii feliuriteloru sisteme si intre acestia si spiritu, c a din vin'a lui se nu se impiedece regulat'a si usi r'a functiunare a nerviloru respectivi (pensurile dupa prandiu se fia mici si usi re)
- f) se promoveze regulat'a functiunare a tuturoru nerviloru si cu deosebire a celoru gangliani, dela cari depinde desvoltarea normala a organismului omenescu (gimnastic'a, amblarea in aeru curatu, aeru sanetosu in sc ola etc).

Invetiaturile speciale la punctele de mai susu se voru arat a cu alta ocasiune.

De pe campulu educatinnei practice.

VII.

Casulu celu mai interesantu mi-se intempl a cu unu elevu din sc ol'a reala, tatalu carui'a — negociatoriu mare in Magdeburg — ceti a pentru educatiunea prunciloru sei d uaria si opuri pedagogice. Acest'a 'mi aduse odata doi fii, c a se-i primescu in pensiunatu (cvartiru, viptu, grigia etc). Cas'a 'mi er a plina; si asia refusai. Elu inse 'mi d se: Unulu din fii miei e unu pierde-v era; am incercatu cu elu ici si colea, inse de giaba. Numai D.-Ta esti, catra care mai am incredere. Invetiatorii trebuie se fia c a si medicii: cu catu casurile suntu mai pericul ose, cu atatu avemu mai mare lipsa de ei; si fiulu meu e f rte morbosu. C erca d-le, d ra 'lu vei pot  vindec a!

Cautai se me invoiescu. Ne promiseramu, a corespond a la olalta despre t te imtemplarile. Scolariulu celu mai mare er a unu june bravu, celu mai tineru — de 15 ani — tare si inaltu, unu berbanu sretu, mintuosu in gradulu superlativu, de minune inventiosu in escusari, dedatu la placeri, in sc ola lenesiu, simulandu stupiditate, totusi rafinatu in procurarea de placeri. Tatalu 'mi descrie sinceru totu trecutul fiului seu. Elu (tatalu) er a religiosu in sensu liberalu, mam'a copilului — care dej a morise — pietistica. Copiii in t te dfilele trebuie se-si faca rogatiunile impreuna cu densa, se ingenunchie si se arate evlavia, la din contra i batea fora indurare cu o v rga de trestia. Astfeliu copiii erau siliti a se preface, si devenira malitiosi si astuti seu vicleni. Mam'a buna seuu betrana inse impartia nepotiloru bani cu talerii, pre cari celu mai teneru i risipi a prin confetarie. Tat'a er a strictu, si asia copiii nu sciau, de cine se asculte neconditiunatu, de  race parintii pretindeau lucruri contraria. In modulu acest'a se desvetiara de ascultare si incredere si cautau a trage folosu din constrastele educatiunei. Celu mai teneru inca de micu er a cerbiosu si c a baiatu de 11 ani fugise dela parenti numai c a se-i supere. O n pte ploio sa intr ga petrecuse

in cimiteriu langa o pi tra de mormentu, unde dem n ti'a 'lu aflara de diumetate ti penu s -lu dusera acasa. Sci a face datorie, si er a maestru in a minti si a.se preface.

Desi nu prea speramu a pot  converti pre unu atare copilandru, totusi greutatea problemei me intarita. La inceputu, pana candu baiatul se mai familiaris a in casa, treb'a mergea cumu mergea; mai tardu inse vitiurile sale incepura a se manifest a unulu cate unulu. Fiindu inse pregatitu spre ac st'a din partea tatane-so, eram totu deuna gat'a a le par a. Dupa unu patrariu de anu potui report a betranului, ca baiatul nu e nici mai bunu nici mai reu, de cumu fusese. Intr'o d i dupa am diadi me intempina unu colega, si me intreb a cu mirare, pentru ce lasu pre N. N. se se preamble calare. Baiatul togmise adeca cativa cai, invitase amici si facu o cavalcada pana in satulu vecinu, desi nu sci a calari de locu. Venindu acasa — spre bucuri'a mea nevatematu — 'lu intrebai: de unde are bani se plat esca cai de calaritu. Fora a deveni perplecsu, improvis a o istoria romantica, inse dupa mai multe intrebari incvisit rie, pe cari de multeori le par a cu istet ime, trebu i in fine se marturis esca, ca 'lu ajunsese dorulu de a-si face sie-si si amiciloru sei o placere. Spre scopulu acest'a imprumut a dela unu amicu alu tatalui seu 10 taleri sub pretestu, ca ar fi spartu unu vasu de flori, in loculu caruia trebuie se cumpere fora intardiare altulu.

De atunci incepu a-lu tien  mai scurtu, inse baiatul er a mai sretu decatu mine, me insiel a, ici si colea se scotea din nevoi cu mintiun'a, incatu nu-i poteamu dovedi nimicu,  r in sc ola er a mai lenesiu, decatu pana aici. C a de ped psa 'lu oprii de a merge pre feriele pasciloru acasa; astfeliu trebu i se si da la mine si se studieze. Intr'aceea mi-se bolnavi unu pruncu, care curendu si mori, si aici N. N. se arat  compatimitoriu, se imbi a la t te lucrurile si se parea, ca-i fericitu potendu-mi face vre unu servitiu. „Baiatul are totusi anima buna“, cugetai intru mine, „se nu pierdemu speranti'a de a-lu pot  indrept a.“ Incepu a iubi pre acestu pierde-v era. Reintorc ndu-se ceialalti pensionari din ferie,  ta, ca le lipsescu mai multe carti de prin pulturi. Aceste nu le pot  instrain a altu cine-va, de catu N. N. Spre a incungiu a o resbunare din partea damnificatloru, d sei ca le va fi luat zidariulu, carele spoise odai'a.

Facui de scire la Magdeburg, si cartile fura suplinite — precumu credeau copii — pe contulu meu. Pre N. N. 'lu chiamai de repetite ori inainte, i imputai furtulu si-i amenintiai cu polfti'a, elu inse me asigur a in genunchi cu lacrimi in ochi si cu manile radicate, ca e nevinovatu si ca se s mtiesce vatematu, tienendu-lu capabilu de atata reutate. Eram pe aici se-i crediu, desu nu-mi poteamu esplic a disparerea cartloru de sub ochii sei.

Atunci 'mi veni in minte unu midilocu desperatu. 'Lu chiamai pe neasteptate in chili'a mea si-i d sei: „Sci, unde suntu cartile, unde le-ai vendutu, anticvariulu mi-a descriu cu precisiune pers n'a ta. Mai vrei se 'mi mintiesci?“ O trasaritura trecu atunci preste faci'a

sa, ceea ce me făcu a crede, ca am datu de urm'a cea adeverata. Continuai: „Acumu spune adeverulu, seau vîpa cu mine la anticvari; inse atunci se sci, că elu va dispune arestarea ta“. Acumu incepù a-si face cu incetulu marturisirea.

Tatane-so i-spusei dejá, ca nu sciu altu midîlocu, decatu dorerea corporala; elu m'a si rogatu, se batu pre baiátu. L'am batutu cu man'a-mi propria, am produsu inse o scena, carea făcu se-mi tremure ósale mai multe díle. Mi-am fostu propusu adeca se-lu batu, incatu se nu me uite catu-va traí. Firesce copilulu ragníá infri-cosiatu, se svercolíá in tóte partile, incatu iritatu, cumu erám, trebuiá se fiu cu atentiune, cá se nu-lu lovescu in capu, si pentru aceea cercám alu loví cu deosebire preste petióre. Dupa experimentu i dísei: „De aci inainte vei capetá bataia pentru tóta misielí'a, inse mai multa decatu astadi“.

Unu tempu órecare lucrulu mergíá binisioru. Odata comise baiatulu in scóla escese, si temanduse de vergé, nu se infaçisíá la mésa. Presupusei numai decatu, ca a fugitu, alergai la gara si aflai, ca a amblatu pe acolo unu copilu cu carti de scóla sub suóra si a plecatu pre langa drumulu de fieru spre Magdeburg. Numai decatu telegrafai tatane-so. Acest'a avisá indata pre oficialii de pre lini'a respectiva, rogandu-i se opréscá pre copilu in cale. In díu'a urmatória 'mi telegrafá, ca unu oficialu dela drumulu de fieru a si luatú sub ingrigirea sa pre fugariulu ostenitu si flamándu.

Astfelíu tatalu mi-lu readuse si me intrebá, déca voiescu a-lu mai primí. „Acumu cauta se-lu primescu, pentruca baiatulu tinde a fugí dela mine si io nu vreau se i se implínéscá voi'a, pentru ca atunci va fugí de pre totíndenea unde nu-i va placé.“

Acumu me consultai cu tatalu seu, ce ar fi de facutu. I propusei urmatoriulu planu: Voiu cercá a bagá o frica estrema in anim'a copilului si a-lu nímicií moralicesce de totu, pentruca nu e de nici o tréba, spre a formá díu elu unu omu nou, care mai antaiu de tóte trebue se invétié a ascultá orbesce si neconditíunatu. Cunoscu pre predicatoriulu dela institutulu de corectiune de aici, acolo 'lu voiu duce si-i voiu aratá camer'a, unde se pedepsescu cei fora-de-lege (in inchisóre se aflau numai criminalisti mari) si voiu se vediu, ce impresiune va face acést'a asupra sa. Tatalu se invoí.

Dupace copilulu 'si implínise arestulu de casa, in o dí rece si intunecósa díu lun'a lui Fauru 'lu chiamai la mine, cá se esímu la preambulare. Fora a vorbí unu cuventu cu elu, percurseramu stradele cele lungi si esíramu pe pórt'a orasiului; in fine ne opríramu inaintea carcerei, si io trasei de clopotielu. Copilulu trasarí. Se audíra chiai multe, vení unu ampoiátu si me lasá se intru, càci me cunoscea. Pretotíndenea steteau soldati si panduri inarmati; coridórele lungi si intunecóse reproduceau in modu infioratoriu pasii nostri. Ajungéndu in locuinti'a predicatoriului, 'lu achiamai pre acést'a la o parte si-i comunicai scopulu visitei mele. Unu panduru fú chiamatu la momentu, carele ne conduse preste mai

multe trepte in susu si in diosu prin coridóre lungi si incuiate cu usi de fieru. Sunetulu chailoru, cârtíaitulu usfloru celoru grele erá infioratoriu. Acumu ajunseramu in amer'a de bataia. Oficiantulu ne aratá butucii, pe care se intíndea criminalistulu de pedepsitu, ne aratá bi-cíurile, producea lovirile 'si descriea efectulu loru. Aruncaí o privire scurta la baiatulu mieu si-lu vedíui standu galfedu cá cér'a cu ochii inferati. Dupa aceea esíramu díu prinsóre si ajungéndu afara pre strada, dísei: „Vedi, dela mine duce calea ta aici! Ai vedíutu, ce te astépta acolo.“ Ne duseramu a casa tacéndu, pentruca vream se-lu lasu sub impresiunea camerei de bataia. Acasa dísei fratelui seu, se fia cu atentiune a vedé ce impresiune a facutu asupra fratíne-so visit'a. Catra acést'a díse: „Acolo e teribilu; in víeti'a sa n'ar vré se ajunga in acelu locu.“

Acumu aveam la mana unu midîlocu de infricare. Pentrucá inse se nu dau baiatulu ansa la alte escese, nu-lu potui tiené inchisu pentru totu deun'a, si asia 'lu lasai liberu. Sambat'a si Miercurea pe cate o óra i precisam calea si tempulu de preambulare, si dupace esíá díu casa, me luam pre alta cale dupa elu, sí-lu observam. Mergea cá o recruta, tienea calea prescisa, si se reintorcea a casa la tempu. Cu incetulu i prelungiam drumurile, pana ce me convinsei, ca asculta neconditíunatu; dup' aceea 'lu lasai de totu liberu. Devení scolaríulu celu mai ascultatoriu, si atunci me cugetai la modulu de a-lu desvetíá si de lene. Inainte inse de a ajunge si in privinti'a acést'a la unu resultatú, baiatulu se bolnaví, facundu-i se o imflatura neinsemnata la nasu. Desí morbulu mi-se parú nepericulosu, luai totusi unu medicu. Reulu inse crescú; pe cale telegrafica avisai pre tatalu seu, care aduse doi medici, inse in decursu de dóue septemani baiatulu morí. Toti copii eredísera dela mama hectic'a, trei morisera in etate de 16 si 17 ani, si si elevulu mieu cadíu victima morbului ereditariu. Asia nu potui observá resultatulu ulterioru; atata inse am facutu, ca cerbicosulu acumu ascultá neconditíunatu si se desvetíase de totu, a mintí fora rusíne. Acestu esemplu dovedesce, ce se póte efectuí, déca parintii si invetiatorii lucra in contielegere, se spriginescu imprumutatu, cu deosebire, déca parintii facu pre invetiatori atenti la erorile copiiloru, in locu de a le acoperí si escusá.

F. Körner.

Tractarea díceriloru la invetiarea cetitului in clasea elementaria.

Pedagogi'a moderna pretinde, cá cetitulu se nu se invetié la silabe fora de intielesu, ci la cuvinte intregi, cari oferu copiiloru materialu de cugetatu. Díu motivulu acést'a nóuale Abedaria nu mai incepu cu silabe mórte, ci díu capulu locului cu cuvinte corespundietória, díu cari se compunu, catu se póte de timpuríu, díceri seau propusetiuni scurte.

Din fericire limb'a nóstra e — cá puçine altele — in stare a satisface in tóta privinti'a acéstui postulatú

pedagogicu. Indata adeca din cele 5 vocale primitive (*a, e, i, o, u*) se potu compune nunumai cuvinte, ci chiar si diceri usiore, precumu cuvintele: *oi, io, ai, au, ei, eu, ea* etc.; apoi dicerile: *au ei oi? ei au oi.*

Precumu senguraticele cuvinte, asia si dicerile adause la fiacare exercitiu dupa cuvintele de sene trebuie tractate astfeliu, cá ele se devina o proprietate spirituala a scolariilor. Tractarea metodica a unei diceri se póte reduce la urmatóriele regule :

a) Invetiatoriulu pronuncia dícerea respectiva tare, precisu si corect, scolarii pronuncia intocma, mai antaiu cate unulu, apoi cate o banca intréga, in fine cu totii in choru. Inv. dá totu deauna tactulu.

b) Dícerea pronunziata se analiséza seau desface in cuvintele ei; cuvintele se numera.

c) Dupa aceea cuvintele se desfacu in silabele loru (firesce déca cuvintele suntu de mai multe silabe). Silabele se respica precisu si se numera.

d) In fine silabele se desfacu in sunetele, din cari constau. Sunetele analizate se pronuncia curatu si se numera.

e) Dupa acestu exercitiu analiticu urméza scrierea sunetului, silabei, cuventului, dícerei. Antaiu scrie invetiatoriulu pe tabla, apoi scolarii pe tablitie.

f) Inchiariare: Ce semnu se pune in finea dícerei? Cetirea dícerei scrise!

In conformitate cu regulele aceste tractarea practica a dícerei „*au ei oi?*“ se póte face in modulu urmatoriu:

Unu copilu merse cu tata-so la tergu, si vediendu aici mai multi „bêrseni“ seau „margineni“ vendiendu brânza, vrú se scie, ca de unde au omenii acestia branz'a. Deci intrebá pre tata-so: „*au ei oi?*“ Cumu intrebá copilulu? Mai intréba si tu asia! Intrebati cu totii din banc'a acést'a! etc. Pronunciati dícerea acést'a asia, cá dupa fiacare cuvêntu se stati puçinu, asia: *au — ei — oi?* Numerati cuvintele! Cate cuvinte are dícerea acést'a? Care e cuvêntulu primu? alu doile? alu treile? alu doile? Desfaceti cuvêntulu primu, alu doile, alu treile in sunetele loru! etc. Care e (inca odata) cuvêntulu primu? Luati sém'a, ca-lu voi scrie (seau 'lu voi compune dein literile mobile). Ce sunetu se aude antaiu? Ce litera se scriu asia dara mai antaiu? Si apoi? Pentru ce? (Inv. scrie cuvêntulu „*au*“). — Care e cuvêntulu alu doile? Ce litera se scriu mai antaiu? Pentru ce? Si apoi? Pentru ce? (scrie). Asia cu cuvêntulu *oi*. Ce am scrisu pe tabla? Acésta dícere e o intrebare. La intrebare se radica viersulu asia (arata cumu). Acésta s'ar poté cetí si altmentrea, éca asia (arata, ca s'ar poté cetí cá afirmare seau intarire: *au ei oi*). Cá se scie ori si cine, ca dícerea acésta e o intrebare, si are a se cetí cá intrebare, pîmemu in capetulu, adeca la finea *ei* semnulu acést'a (?). Acestu semnu se numesce semnulu intrebarei. Cumu se numesce? Cercati a scrie si voi semnulu intrebarei! Faceti mai antaiu unu punctu! Acumu preste elu unu 2! Bine! Cetiti acumu dícerea de pe tabla! (Pe rôndu toti scolarii). Scrieti-o pe tablitie!

In modrulu acést'a se tractéza si respunsulu: „*ei au oi*“, in finea caruia se pune unu punctu.

Se deprindu apoi ambele diceri atatu la tabel'a de pariete, catu si in Abcdariu. In fine invetiatoriulu probéza scrierea loru dictando.

Elevi de trupa.

Venimu a atrage atentiunea invetiatoriloru asupra unei institutiuni introduse de curendu in armata nóstra c. r. si carea privesce intregirea corpului ofiterescu, intielegemu institutiunea asianumitloru **elevi de trupa**, institutiune acést'a, de carea folosindu-se tinerii absoluti de scólele poporale, in tempu de 4—5 ani potu ajunge pre langa o portare buna la rangulu de ofiteri, fora vre unu ajutoriu din partea parintloru.

Lucrulu stá asia. Corpulu ofiteriloru in armat'a c. r. se intregesce de presentu dintre elevii instituteloru militaria, dintre ofiterii de reserva si dintre cadetii cvalificati mai cu séma in scólele de trupa. Pentru scólele de cadeti contingentulu celu mai mare au se-lu dée dupa sistem'a introdusa elevii de trupa. Elevii se cvalifica in asianumitele scóle de trupa, cari se subimpartu in scóle preparative si in scóle de cadeti. Pentru infanteria, venatori, cavaleria, pentru corpulu sanitaru si de trenu, in fine pentru trup'a de geniu atatu scólele preparative, catu si cele de cadeti au cate doi ani seau dóue clase.

Scólele preparative suntu chiamate, a introduce pre elevi in elementele cunoscientieloru universale si speciale (technice militare). Dupa programa obiectele de invetiamentu, afara de disciplinele militare inferioare, suntu: limb'a germana, o limb'a natiunala, stilulu, matematic'a, geografi'a, istori'a, cunóscerea terenului, apoi gimnastic'a, innotatulu, scrim'a, exerciarea si darea la semnu.

In Transilvani'a scóle preparative se afla numai in Sabiiu si Clusiu.

Susceperea de elevi in anulu I póte avé locu ori candu preste anu, in anulu II inse numai cu inceperea cursului, adeca la 1-a Noembre.

Pentru susceperea intre elevii de trupa au valóre urmatóriele dispusetiuni: implenirea anului alu 14-le alu etatei; constitutiune fisica normala, documentata prin unu testimoni delu unu medicu militariu („chef“); invoierea parintloru seau a tutorului; acele cunoscentie, cari se receru spre a fi primitu in prim'a clase gimnasiale seau reale. Insinuarea se póte face la tóte comandele de regimente seau de reserva. Aspirantele are se se deoblege prin unu reversu legalu, contrasemnatu de parinti seau tutoru, cumuca ajungundu etatea asentarei, va intrá de buna vóia in armat'a c. r. si pentru fiacare anu, ce l'a petrecutu intregu au in parte in cursulu preparativu si de cadeti, va sierbí unu anu preste oblegamentulu prescrisu pentru trupe de linia. Elevii de trupa capeta vîptulu si imbracamintea delu erariu, carele pórtá grigia si de instructiunea si de tóta intretienerea loru, fora nici unu ajutoriu de acasa; elevii potu

inse trage dela parinti o subventiune órecare pentru acoperirea speselor cu procurarea recvisitelor de inventamentu; pentru cei seraci si diliginti inse le procura si aceste erariulu. Fiacare elevu are vóia a-si alege liberu arm'a si trup'a, la carea vrea se servésca. Susceputu fiindu in scól'a de trupa, elevulu vine amesuratu cunoscintelor sale, in anulu primu seau alu doile alu cursului preparativu, seau chiar in scól'a de cadeti. Spre a fi primitu din scóele civile de adreptulu in scól'a de cadeti se cere la infanteria, venatori, la trup'a sanitaria si de trenu absolvirea gimnasiului inferioru seau a scólei reale inferioare si supunerea la unu esamenu separatu din matamatica si stilu.

Precumu se vede din cele espuse pana aici, institutetele militaria oferu avantagia considerabile. Statulu póta dela sene spesele nunumai pentru esistinti'a materiale a eleviloru, ci si pentru cvalificatiunea loru universale si speciale. Multi scolari de ai nostri, absolvindu scól'a poporala, ar trece bucurosi la studia mai inalte; inse parintii loru nu suntu in stare a suportá spesele necesarie; altii éراسi suntu siliti, totu din lips'a midilócelor, a-si intrerumpe studiale mai tardíu. Éca pentru toti acestia unu modu eminentu de scapare in scóele de trupa, unde in tempu relativu scurtu si pe spesele statului se potu cvalificá pentru o chiamare onorifica, respectabila si totu de odata practica; càci se nu uitamu, ca astadi mai cautate suntu scientiele tehnice, pedagogice si militarie.

E fapta, ca dela desfientierea regimenteloru grantiéresci încóce, numerulu oficeriloru romani scade pe anu ce merge. Impregiurarea acésta e de regretatu. Interesale poporului nostru pretindu, cá se fimu reprezentati catu de bine pe tóte terenele vietiei sociale.

Deci recomandamu invetiatoriloru nostri institutiunea eleviloru de trupa, si adaugemu, ca ingrigirea de viútorulu scolariloru, pre lenga aceea, ca e pentru uoi o detorinti'a santa, va avé influintia binefacatória chiaru asupra frecventarei scóelor, nóstre.

Despre institutetele militaria, cari exista astadi, vomu vorbí in numerulu venitoriu.

Corespondintia.

Pré onorate d-le redactoru!

Comitetulu dela biseric'a gr.-or. din opidulu montanu Abrudu, adunandu-se iutr'o siedintia estraordinaria tienuta in 1. Fauru v. senguru numai pentru afacerile bisericesci si scolarie, intre altele a decisu, cá pentru ameliorarea starei materiale a bisericei si scólei se se dée unu balu filantropicu, despre care cu bucuria venimu a publicá (desf cam tardíu, din caus'a mai multoru incasari): urmatorulu resultat.

Comitetulu parochialu, cá unulu ce totu d'aun'a si dela constituirea sa a fostu insufletitu spre lucruri generóse si fapte nobile pentru biseric'a si scóla, a sciutu si acum'a nunumai a sêmtf, ci a pune si infapta ideile sale cele multu salutarie; má ce e mai multu si mai frumosu pentru o corporatiune, carea conduce biseric'a si scól'a, la indemnulu zelosului seu presiedinte,

a pré Cinstiei Séle Dlui parochu Dionisie Adamoviciu, cu totii au luatú asupra-si engagementulu pentru efeitura acestui scopu nobilu. Ér cá on. publicu cetitoriu se se póta mai bine incredintiá despre zelulu, diliginti'a si activitatea stranepotiloru lui Traianu din muntii apuseni, candu este vorb'a despre institutetele sante „biseric'a si „scola“, cá se se póta, dícu, convinge, ca Romanulu din muntii nu e lasiu si indiferentú, ci ambitiosu si mándru pentru sustienerea si protegerea institutelor sante eredíte dela mosi, si fundate de salvatorulu lumei D. nostru Isusu Christosu, venimu a demonstrá cu cuvintele lui, ca „lumin'a se nu se puna sub abrocu, ci punendu-se pe mésa se lumineze tuturor'a“. — Si anume, dupa ce se apropiá presér'a dílei de 22. Fauru a. c. st. v., in carea s'a si tienutu balulu, in data la 8 óre toti Romanii din Abrudu si din giurulu Abrudului, precumu si o multíme de concetatieni de alte confesiuni au participatu cu totii fratiesce intr'unu numeru fórte mare, in localulu „Casin'a Magiara“ (din motivu, ca alte localitati mai spatióse nu se afflau) si dandu-se signalulu, se intoná joculu multu usitatu si placutu in muntii apuseni „Tiérin'a“. Insufletirea a fostu generala, la carea a contribuitu cu deosebire secsulu frumosu. „Roman'a“, arangiata de D. advocatu Ios. Crisanu, totu odata inspectoriu alu scólei gr.-or. din Abrudu, a escelatu cu deseversíre.

Balulu s'a finitu demanétia pela 8 óre, ducându facare cu sine cele mai placute impresiuni. —

Ce atinge resultatulu, se constată, ca dupa o stricta revisiune din partea unei comisiuni esmise de Comitetulu parochialu in persónele D.D. Ioanu Popu, Radu Jantea, Alesandru Popu si Nicolae Tírlea pentru luarea ratiociniului Dlui Dionisiu Balosu, cá fostu casieru generalu, venitulu totalu alu balului a fostu 283 fl. 50 cr. v. a. dí dóne-súte optu-dieci si trei de fl. si 50 cr. v. austr.

Din carea apoi subtragându-se spesele dejá facute cu ocaziunea balului de 86 fl. 18 cr. v. a., mai remane unu venitú curatu de 197 fl. 32 cr. v. a., carele s'a datu epitropiei bisericesci spre a dispune dupa cuviintia.

Marinimósele contribuiri suntú:

a) In Abrudu. Prin Colectantii D. D. Radu Jantea, invetiát. primariu si Dionisiu Balosu, primu comerciante si curatorele bise. s'a incasatu dela D. D. Dionisiu Adamoviciu. parochu gr.-or. 4 fl. Ioanu Popu 2 fl., Radu Jantea 1 fl., Corneliu Tobiasiu, primariulu orasiului 5 fl., Dionisiu Balosu 3 fl., Alesandru Popu 2 fl., Iosifu Crisanu adv. 2 fl., Alesandru Filipu adv. 2 fl., Nicolae Vladu apotec. 2 fl., Ioanu Gallu prot. 1 fl. (taleru), Nicolae Fauru 2 fl., Alesandru Ciur'a paroch. gr. c. 1 fl., George Balta 2 fl., Davidu Vasile 2 fl., Constantia Tobiasiu 1 fl., Francisc'a Cumanu ved. 2 fl., Ioanu Crisanu pelerieriu 2 fl., Simeonu Corcosiu 1 fl., Iosifu Vanti'a jude sing. in pens. 1 fl., Simeonu Demianu conc. de adv. 1 fl., George Ivascu comerciante 2 fl. Alesandru Vasile 2 fl., Simeonu Str. Siulutiu 1 fl., Ioanu Tirnovianu Not. prim. 3 fl., Nicolae Crisanu cancelistu adv. 2 fl., Nicolae Lobontiu 3 fl., Iosifu Lazaroviciu 2 fl., Iulian'a Siulutiu 1 fl., Dionisiu Siulutiu 1 fl., Sofi'a Monea ved. 2 fl., Victoru Baritiu prim, in Abrudsatu 2 fl., Amosu Siulutiu 1 fl., Elisabet'a Ghiónca 2 fl., Sofi'a Drumariu 2 fl., Nicolae Drumariu 2 fl., Petru Fizesianu 4 fl., George Hazu 1 fl., Samoila Tírlea 1 fl. (taler), G. Moldovanu junior 1 fl., Popu Simeonu ved. 2 fl., Romulusu Grita 1 fl., Nicolae Germanu 1 fl., Alesandru Cobori 2 fl., Nicolae Hazu 2 fl., George Jonete 1 fl., Nicolae Dorobontu 1 fl., Nicolae Losnitia 1 fl., Solomonu Coroiu inv. 1 fl., Solomonu Lobsteinu israelitu 1 fl., Simeonu Henzelu cu familia 10 fl., George Cosm'a 2 fl., I. Feurdeanu doct. 1 fl., Rudolfu

Lövi israelitu 1 fl., Constantinu Costinu prof. in Bradu 2 fl., Michaelu Onitiu 2 fl., Simeonu Mestecanu 2 fl., Nicolae Mestecanu paroch. gr.-or. in Rosia 1 fl., Ioanu Crisianu 1 fl., Nicolae Heteu 2 fl., Simeonu Caianu doct. 2 fl., Alb. Balintu, doct. 2 fl., Ioanu Almasianu 2 fl., Nicolae Devianu 2 fl., Basile Popu de Harsianu adv. 1 fl., Stefanu Clainu 2 fl., Lövi Hermanu israelitu 2 fl., Dionisiu Cornele paroch. rom. cat. 1 fl., Moise Andreiu paroch. ref. 1 fl., Carolu Arcosi ases. pens. 1 fl., Ferentiu Sebenii adv. 1 fl., Iosifu Bacosi 1 fl., Gustavu Ölberg comis. de mine 1 fl., Ferentiu Molnaru 1 fl., Samuilu Palfi camerasiu 2 fl., Michaelu Caracioni 1 fl., Petru Boeru controloru la camera 2 fl., Alesandru Mohai 1 fl., Laiosiu Ūrmesi 1 fl., Iosefu Specu 1 fl., George Sabo 2 fl., Simeonu Mischi 1 fl., Vilmosiu Ţiechu 1 fl., Lucaciu-fi 1 fl., Iosefu Cnoblochu 1 fl., Petru Comsi'a 2 fl., Andreiu Musca supr'a vighilu finant. 1 fl., Nicolae Ianosi resp. 1 fl., Iosefu Sobo 2 fl., Petru Mladinu 2 fl., Iosefu Gendelu 1 fl., Ana Őtvesiu 1 fl., Carolu Ūrmesi 2 fl., Ignatiu Valeru 2 fl. Iosefu Danielu 2 fl., Gerasimu Muncacianu Cant. 1 fl., Filipu Iusti 1 fl., Endre Sabo 1 fl., Samuilu Finto 1 fl., An'a Pacu 1 fl. Laiosiu Cocisiu 1 fl., Antalu Copotiu 1 fl., Michaelu Gebelu 2 fl., Ferentiu Intie 2 fl., Nagy Cároi doct. 2 fl., Alesandru Mechei 2 fl., Albertu Siederu 1 fl. Ioanu Sechei 1 fl., Stefanu Sechei 1 fl., Petru Tisu 2 fl. Fodoru Gabor 2 fl., Iosefu Cantoru 1 fl., Moise Manovicu parochu 1 fl., Iosifu Racosi 1 fl., Carolu Fibanu doct. 1 fl., D. Prestovschi 1 fl., D. Aihingeru 3 fl., Ventielu Binovschi 1 fl., Iosifu Iano 1 fl. N. N. 1 fl. Bua Imbre 2 fl.
Sum'a . 210 fl. — cr.

b) Din Rosi'a prin D. colectante Ioanu s'a incasatu dela D. D. Simeonu de Balinth prot. gr.-cat. 4 fl., Candidu Albinii subjude sing. in pens. 1 fl., Ferentiu Ficarur pretore 1 fl., Cecilia Hocmanu ved. 1 fl., Iosifu Jurc'a 2 fl., Amalia Stup'a 1 fl., N. Jiorji 1 fl., Ioanu Suciucap. gr.-cat. 2 fl.
Sum'a . 13 fl. — cr.

c) Din Ungari'a totu prin colectantele T. Popu a incursu din Comitatulu Bichisiu dela D. D. George Popu din Vestu 5 fl., din Oradia mare dela George Simonu 5 fl.
Sum'a . 10 fl. — cr.

d) Din Buciumu prin D. parochu Dionise Adamovicu si Dionisiu Balosu s'a incasatu dela D. D. Alesandru Danciu prop. de mine 2 fl. Ioanu Sioic'a 2 fl., Alesandru Macaveiu 2 fl., Simeonu Jurc'a 2 fl., Vasile Corpade inv. 1 fl., Ioanu Jancu 1 fl., Davidu Candinu 1 fl., Ioanu Macaveiu 1 fl., George Lupu 1 fl., Simeonu Dandea 1 fl., Dumitru Jurc'a 1 fl., Candinu Baisianu 1 fl., Simeonu Jancu 1 fl., Simeonu Ţiur'a 1 fl.
Sum'a . 19 fl. — cr.

e) Din Zarandu prin D. colectante Alesandru Ivascu junior s'a incasatu dela D. D. George Musiescu 2 fl. Davidu Steavu 1 fl., Dr. Hodosiu 1 fl. G. Munteanu 1 fl., Gerasimu Candrea 3 fl., Eduardu Nemesiu 1 fl., G. Secul'a 2 fl., Sg. Borlea 2 fl., D. Albescu 1 fl., Teodoru Popu 1 fl.
Sum'a . 15 fl. cr.

f) Din Campeni prin D. Colectante Nicolae Ţirlea s'a incasatu dela D. D. Michaila Contesu parochu gr.-or. 1 fl., Anania Moldovanu adv. 2 fl., Nicolae Motor'a parochu gr.-or. 50 cr., George Morariu 1 fl., Nicodimu Cotisielu 1 fl., Ioanu Patitiu prot. 1 fl., Michaila Medrea inv. 1 fl., G. Decianu 2 fl., P. Candrea 1 fl., Ferentiu Loctiaru 1 fl., Davidu Lövi, israelitu 3 fl., Zudoru Acosi 1 fl. Bechesiu Caroi 1 fl.
Sum'a . 16 fl. 50 cr.
Sum'a totala de . 283 fl. 50 cr.

Abrudu, in 30. Martisioru st. v. 1876.

Radu Jantea, invetiat.

Avisu.

Adunarea generala a „Reuniunei Invetiatoriloru Romani Selagieni“ se va tiené — conformu decisiunei adunarei generale d'in anulu trecutu — estu tempu in 15 Maiu c. gr. in comun'a Domninu, comitatulu Solnocului de Mediulocu.

La 8 óre demanéti'a se va celebrá sant'a misa, immediatu dupa acést'a presiedintele va deschide siedinti'a.

La média-dí va avé locu — conformu dorintiei generale manifestate cu ocasiunea adunarei generale d'in anulu trecutu — unu prandiu comunu.

Comitetulu arangiatoriu se va ingrigí de primirea si incvartirarea membriloru si óspetiloru sositi, de localitati, alte trebuintiése si de arangiarea prandiului comunu. Spre orientarea acestui comitetu suntu rogati toti membrii si altii, cari voru sè ièe parte la acést'a adunare generala, a se insinúa si a tramite pana in 1 Maiu la subscrisulu spre acoperirea speselorú cãte 1 fl.

A luá parte la adunarea generala a „Reuniunei Invetiatoriloru Romani Selagieni“ suntu invitati toti membrii ei ordinari, onorari, fundatori si ajútatori, precumu si toti acei-a, cari se intereséza de caus'a santa a invetiamentulu poporalu.

Zelau 1876, Aprile a 17-a.

D'in incredintiarea presiedintelui

Gavrilu Trifu,

v. presiedintele R. I. R. S.

Sentintie pedagogice dela strabuni.

(Urmare.)

Non est ejusdem, et multa et opportuna dicere: Nu este totu atata, a vorbí multu, si a vorbí bine.

Non plaga, sed contumelia iram concitat: Nu lovirile iritéza, ci rusinea produsa prin loviri.

Non quaero intelligere, ut credam, ed credo, ut intelligam: Nu amblu a pricepe, pentru cá se credu, ci credu, pentru cá se pricepu.

Non scholae, sed vitae discimus: Nu invetiãmu numai pentru scóla, cí pentru viétia.

Non volat in buccas assa columba tuas: Nu ti-sbóra nici unu porumbu friptu in gura, adeca harnici'a radica pre fiacare.

Nosce te ipsum: Cunósce-te pre tine insuti!

Nulla aetas ad discendum sera: Nici-candu nu e omulu asiá de betranu, catu se nu póta invetiá ceva.

Nulla dies sine linea: Nici o dí fora o linia, nici unu momentu fora lucru.

Nulla regula sine exceptione: Nici o regula fora esceptiune.

Nullus liber tam malus est, quin parte aliqua prodesse queat: Nici o carte nu e asiá de rea, catu se nu poti invetiá ceva din ea.

Obedientia felicitatis mater: Ascultarea e mam'a fericirei.

Oleum et operam perdidit: Pierdutu-am oleu si ostenéla, adeca m' am truditu de giab'a.

Omne nimium nocet: Totu, ce e prea multu, e stricatosu.

Omne principium grave: Totu inceputulu e greu.

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci: Celu ce impreuna ce e frumosu, cu ce e placutu. merita tóta laud'a.

Optimum remedium irae est dilatio: Remediulu celu mai bunu contra iritarei (maniei) este amanarea.

Ora et labora: Róga-te si lucra.

Otia dant vitia: Lenea e inceputulu toturoru reutatiloru.

Otium fortunas secundas perdit: Lenea ruineza chiar si pe cei mai avuti.

Parte beatum: Nici o fericire nu e perfecta.

Patere legem, quam ipse tulisti: urméza legea, ce ti-ai facutu-o tu insuti.

Per angusta ad augusta: Prin angustu la augustu; radica-te totu d'aun'a de pre o trépta de diosu la alt'a mai susu.

Per aspera ad astra: pe cài aspre te innalti la stele, adeca cu munea grea si cu incordare multa ajungi la o stare buna.

Per risum multus debes cognoscere stultum: Pe risulu multu se cunoşce nebunulu.

Plenus venter non studet libenter: Fólele satulu nu studiéza bucurosu.

Post festum: Dupa serbatóre, adeca prea tardu; a dóu'a dí de pasci.

Post nubila Phoebus: Dupa noru, Phoebu (sóre), adeca dupa lucru si silintia urméza placere; dupa noru vine seninta.

Potior tempore, potior jure: Cine vine mai de tempuriu, e antaiulu in dreptu, cine se scóla de demanétia, maneca departe.

Propria laus sordet: Laud'a de sine, pute.

Quae nocent, docent: Cele ce strica, ne dau invetiatura; in necasu ti-se deschidu ochii.

Qualis herus, talis est canis: Cum e stepanulu, asiá e si canele (servitoriulu).

Qualis rex, talis grex: Cum e regele (pastoriulu) asiá e si turm'a; cum e invetiatoriulu, asiá suntu invetiaceii.

Qualis vir, talis oratio: Cum e omulu, asiá e si cuventarea. De la unu invetiatoriulu bunu, multu poti asceptá.

Quam quisque norit artem, in hac se exercent: Fia-care se se perfectioneze in artea, care a invetiat'o.

Quidquid agas, prudenter agas et respice finem: Orice lucrí, lucra intieptiesce si cugeta-te la sfersitu.

Quidquid licet, minus desideratur: Ce ne e permisú, nu dorim asiá tare.

Varietati.

(La universitatea din Cernauti) numerulu studentiloru in semestrulu de iérna a fostu 208, intre cari 53 Romani, si adeca la facultatea teologica 39, intre cari 34 Romani; la facultatea juridica 120 (inclusive ospitantii), intre cari 11 Romani, ér la facultatea filosofica 49, intre cari 8 Romani. Dupa provincie suntu: din Bucovin'a 130, din Galiti'a 53, din Bohemi'a 4, din Tirolu 1, din Carinti'a 1, din Transilvani'a 2, din Ungaria propria 1, din Romani'a (Moldov'a) 2. *B. P. B.*

(Cumú bate pre omu sant'a cruce). Efori'a scólei din X escrise concursu pentru ocuparea postulu de invetiatoriulu, cu carele erá impreunatu si postulu de cantoru la biserica. Spre a cunoşce pre fiitoriulu seu invetiatoriulu si a se convinge totu odata si despre cvalificatiunea sa contoralá, efori'a pretinse in concursu, cá inainte de actulu alegerei intr'o Domineca anumita aspirantii se se presentéze in comuna si se tiená corulu in biserica. Se presentara numai doi concurenti, amendoi cu cvalificatiunea legala, unulu inse avendu clase numai bune, celalaltu, pre lunga maniere fine si unu esterioru placutu, preste totu note eminente. Si totusi lá alegere acest'a cadiú, si din urna esí rivalulu seu. Si pentru ce? Pentru ca aspirantulu eminentu in decursulu servitiului divinú nu aflá de bine a-si face si elu — cruce. Eforii scandalisati 'lu tréntira, dícundu: „Invetiatoriulu nostru póte fi cu mai puçina invetiatura, elu inse trebuie se fia in totu casulu si mai antaiu de tóte — crestinu bunu“.

Bibliografia.

La redactiunea „Transilvaniei“ si la librari'a de acolo Frank & Dresnandt se afla de vendiare intre alte carti romanesci:

Tóte cartile, cate se publica sub auspiciile societatiei academice romane, cu pretiurile lorú originarie si anume acestea:

Analile societatiei academice romane. Tom. I. cu pretiulu de 4 lei n. — Tom. II. 2 l. n. — Tom. III. 2 l. n. — Tom. IV. 2 l. 50 b. n. — Tom. V. sect. I. 1 l., sect. II. 2 l. n. — Tom. VI. 1 leu n.

Gramatic'a limbei romane, partea analitica, de Tim. Cipariu, membru soçiet. acad. rom. Pretiulu 5 lei n.

Operele lui Corneliu Tacitu, traduse in limb'a romana de Gavr. Munteanu, membru soçiet. acad. rom. Pretiulu 6 lei n.

Comentariile lui Iuliu Cesare, de Bello Gallico. Pretiulu 2 lei n.

Operele lui Cantemiru. Tom. I. si II. câte 4 l. n. Dictionariulu limbei romane. Tom. I. dinpreuna cu Glossariulu 20 lei n. Tom. II. 20 l. n.

Domnii librari primescu unu beneficiu de 10% pentru desfacerea unui numeru de 10 esemplarie, de 15% pentru desfacerea unui numeru de 50 esemplarie, si de 20% pentru desfacerea unui numeru de 100 esemplarie.

Numele D.-loru colectanti, precumu si alu abonatoriloru la Dictionariulu, se voru tipari pe paginile din urma ale cuvertei fia-carui fasciculu.